

АЖААП АЛЫШКЫННЫН МУРНАКЧЫЛАРЫНГА АЛДАР!

БҮГҮ ЧҮРТАРНЫН ПРОЛЕТАРИЯЛЕРИ, МАТТЫЖЫНАР! 1925 ЧЫЛАА
УДЕЗЛЕЛТИНГЕС

ШЫН

СЭКП-нин Тыва обкомунун болгаш Кызыл
хооркомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин органы

№ 210 (5307) 1962 ч. среда, сентябрь 5 | Эртээ 2 көп

МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕННЕЖИҢЕР

Бедээ ажал-агый чылынын ээлчегин чутула кампаниязынын илтигүтү үеи тарааждарын чуткүлдүтүп күш-ажылынын хой санын үлгөр-чижектерин илеретип турар. Сентябрь 1-ге чедир республикада 72 муң ажал-агый тараа болгаш тараа-бобы культураларын кестинген. Олардын хой кезин бастырган. Сентябрь 3-ге чедир республиканын ажал-агыйлары күрүнө шыгжамырынга 2 миллион 136 муң 900 пуд тарааны джаап, тараа садар талаа-бобы социалисттик хүлээлгени 26,7 хуу күтүскөн.

Кур черлиг анык совхоз «Көк-Тей» найраалдык коллективин күрүнө мурнакчыларын чуткүлдүтүп күш-ажылынын хой санын үлгөр-чижектерин илеретип турар. Сентябрь 1-ге чедир республикада 72 муң ажал-агый тараа болгаш тараа-бобы культураларын кестинген. Олардын хой кезин бастырган. Сентябрь 3-ге чедир республиканын ажал-агыйлары күрүнө шыгжамырынга 2 миллион 136 муң 900 пуд тарааны джаап, тараа садар талаа-бобы социалисттик хүлээлгени 26,7 хуу күтүскөн.

«Сукпак» совхоз күрүнө 1300 тонна тараа джаап хүлээлгени сентябрь 4-те 103 хуу күтүскөн, ам-даа 550 тонна тарааны немей джаа-рын хүлээлген.

Бин-Хем, Танды, Каз-Хем, Барыин-Хемчик районнарында, «Шекпэр» совхозтун, Каз-Хемде «Коммунизмче орук», Тандыда «Коммунизмдин хер-еи» колхозтарын тарааждарын хүлээлгелерин күтүскөн дөш шудурт-кемисин турар.

Ажаап алышкыны боттарынын эрес-маалырамын чорутуп көргүзүп, телванжы бекит бугуручугу ажалдан турар мурнакчы механизаторлар колхозтарда болгаш совхозтарда хой. Чижээ, «Межегей» совхозтун ком-байнери Степан Прокопьевич Суворов оолдары Николай болгаш Валерий-биле ийи «С-6» комбайнга баштай 1500 гектар тараа кестирерин хүлээл-ген. Оон соода «Зягес» совхозтун механизатору эш Бутонев чага би-жан, социалисттик чарыкка кылгыраа, оуу өөрүшкүчү хүлээп алган, алашкылар хүлээлгени 2.600 гектар чедирин шийтирилген. Олар бо-дугуң өзүн ээлеп, хун бүрүдө бир комбайнга оонаштыр 34—35 гектар-нын кестирер турар. С. П. Суворов оолдары-биле кады ам безин 1.300 гек-тар ажал тарааны кестирер алган.

Каз-Хем районун «Коммунизмче орук» колхозунда Кузьма Евлампие-вич Дресвянников оолдары Иван болгаш Александр-биле кады «С-6» деп ийи комбайнга оонаштыр хүндө 40—50 гектар тарааны тавычалай кес-тирер турар. Бин-Хем районун «Искра» колхозунда Леонид Биков, Нико-лай Иванович Ванников болгаш Валентина Степановна Ванникова ажал-кадай олар «СК-3» комбайн-биле хун бүрүдө ийи-ийи чарык норманы күтүскөн турар болгаш өске-даа мурнакчы механизаторлар барык-ла ажал-агый бугурууна бар.

Бистин алаалдык мурнакчыларыныс мичаар ажалдан турар. Илдиг болза-даа оларын ажалын агаргалары чер болганда калбаа-биле неппе-ретинейи турары хараадагынч. Тараа культураларын кестилгенин, бастырылганын болгаш тарааны күрүнө джааждарын темпидерини чарыктын дугайында барын талаа районнарын хоуларындан дуву-розонинг медээлер келип турар.

Республиканын дыка хой районнарында джүт ажаап алышкынын куу темпидерини кол чыдааган техниканы багай ажалдан турары бо-лур. Бир өсө Кызыл эргелелин чамдык ажал-агыйларын мурнакчы комбайнери хун бүрүдө ортума-биле 20—30 гектар тарааны кестирер турар. Чадана эргелелин механизаторларын бир комбайнга бүдүрү-чүгү хүндө 3,5—5 гектардан ашпай турар. Техникат болгаш ажал-агый чарыктын хараа-биле хой комбайнер, жаткалар хун бүрүдө анаа турар келген.

Джүт ажаап алышкынын, күрүнө тараа джааждарын темпиде-рин бугу хемчег-биле дүргедерин күрүнени эре-ажыктары негеп турар. Ам каан, чыгыс хүннеге илген, оларын маанаар аргажок. Анаа эрттерин хун бүрүдү тараанын чидерин көүдөрү. Партия болгаш совет организацияларын, бүдүрүлгө эргелелерин, ажал-агый уду-турчуларын согулгазы болза ажаап алышкынын бугу аргазаттары-нын бугуручугу ажалын чер болганга, ажал-агый бугурууге ханжыра-ры бо-лур.

Тарааждарын, ажал-агый бугурууну чутула хүлээлген—бекит шынарды тарааны күрүнө өй-шанаа садары бо-лур. Ол болза чыл иш-тинде кылган ажалдарын бир чутула бир түнелери бо-лур. Тараа джаа-жарын графигин ажал-агый, район, бүдүрүлгө эргелели бугуруу шыгыны сатымы эргожок чутула.

Тыянын тарааждарын джүт ажаап алышкынын чедикшигин чорудуп, күрүнө 7,9 миллион тараа садар хүлээлгени хуусаа бетин-де күтүскөн бо-лур мурнакчыларын чедикшигини бастыкпал турар. Оларын өй хуурууга ажал-агый, бригада, агрегат бугурууге неппе-рин турары чутула. Мурнакчыларга деннежи, Төзөн чуртун мурнага сөзгөз сөзүстү ээздилер!

Чүректин ханызындан өөрүп четтиришкан

Совет удустан эрес-дидим оолдары—укудукчу-космонавтар Андриян Григорьевич Николаевич болгаш Павел Романович Поповичини космос-ка нарыннын болгаш үрүгүчүлгенин талаа-биле чыгелээр чүве чок хой хүнүгү бугуу укудушкуну делегейге бир дугаарында Совет Со-циалисттик Республикаларын Эмгектин ботандырганы-биле холбаш-тыр СЭКП Төп Комитетинин, ССР-нин Дээди Совединин Президиумуну болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлелин алынга хой санын байыр не-диринкинери, байыр чедирген телеграммалар болгаш чагалар бистин чуртуустан күрүнө, партия, хой-ниити болгаш эртем организацияларын-дан база тус-тус хамаатыларындан, коммунист болгаш ажалын пар-тиялардан, даштыкы чурттарда күрүнө, хой-ниити ажалдыкчыларын-дан, эртемни болгаш культураларын ажалдыкчыларындан база тус-тус киж-илер келгилерин.

Укудукчу-космонавтар эштер А. Г. Николаев биле П. Р. Поповичини маалымат шыларалары-биле, совет эртемни болгаш техниканын шы-гаралыг тундугу-биле холбаштыр совет уууска. Коммунист партияга болгаш Совет чазакка чурткан байыр чедиринкинери болгаш чагал кыларшкыны дөш, бистин чуртуустан болгаш даштыкы чурттарын бүтү-ле күрүнө, партия, хой-ниити болгаш эртем организацияларынга, кү-рүнө болгаш хой-ниити ажалдыкчыларынга, эртемни болгаш культу-раларын тундугу-биле, бүтү-ле хамаатыларга чүректин ханызындан өө-рүп четтиргени СЭКП Төп Комитети, ССР-нин Дээди Совединин Президи-уму болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели илеретип турар.

Бугу удустанын улу өөрүшкү болгаш магадашкын-биле хүлээп ала-тай Совет дөлдөдүн бүгү делегейге төөгүтүп ол чак чедикшиги бүгү делегейге тайбынын болгаш киж илеретелгенин депшигелгенин эрге-ажыктарыга бараа болгаш дээринге СЭКП Төп Комитети, ССР-нин Дээ-ди Совединин Президиуму болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели ханы-зы-биле бугурун турар.

СЭКП ССР-нин Дээди ССР-нин Төп Комитети, СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУ, МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ.

РСФСР-де Хей-ниитиниң корум-чурумунуң камгалалынын министрствозун тургускан

РСФСР-нин Дээди Совединин Президиумуна Чаралы-биле Иштик херектерин республика министрствозун РСФСР-нин Хей-ниитиниң корум-чурумунуң камгалалынын рес-публика министрствозу кылдыр эзе тургускан.

Автоном республикаларын иштик херектер министрстволарын хей-ниитиниң корум-чурумунуң кам-

„Көк-Тей“ совхозтун дараазында „Сукпак“ совхоз рапорттаан. Чөөн-Хемчик, Бай-Тайга, Каа-Хем районнар, „Межегей“, „Тиилелге“, „Тээли“, „Сүт-Хөл“ совхозтар, дуржулга станция-зы болгаш өске-даа озалдан турар черлер боданыңар!

СЭКП-НИН ТЫВА ОБКОМУНГА ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНГЕ

Мал септир «Сукпак» совхозтун коллектив күрүнө тараа садар талаа-биле бодунуң хүлээлгени 1962 чылдың сентябрь 4-те күтүскөн, Төзөн чуртун шыгжамырынга 1340 тонна эки шынарлыг тарааны урга-нын илеткеп турар бис.

Бодуустун аргаларыныс санап көргөш, күрүнө ам-даа 550 тонна тарааны немей садарын шийтирилген бис.

Чокку 15 хонун иштинде тараа ажаап алырынч.

СЭКП-НИН ТЫВА ОБКОМУНГА ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНГЕ

«Сүт-Хөл» совхозтун ажалчыны, албан-жаакчы-лары болгаш тускай эртемчилер бодунуң аргаларын санап көргөш, мал болгаш чер ажалынны продуктуларын күрүнө садар талаа-биле бекиткен социалист-тик хүлээлгени алган. Совхозтун ажалчыны бистер СЭКП ТК-ның мал Пленумун шийтирилген ажал-ралга ботандырышкан. Джаалаа талаа-биле чыл-дык планын оонадаларын мынчаар күтүскөнү хуу-дун бис:

— 520 тонна сүтү сентябрь 5-ке чедир, а чыл төн-чүгүсө чедир пландан ажыр 100 тонна сүтү бээр; — 800 тонна элти ноябрь 1-ге чедир; — 78 тонна дүтү сентябрь 20-ге чедир;

бугу ажалдарын бүрүн доозарын, бодун болгаш шы-нык мал чедирин четер кылдыр бекиткээр, оон-биле малга чыгыс болгаш тодуг кыштагалашкынын хандыраын бодуустун бирги ээлчеге согулгазы деп санап турар бис.

«Сукпак» совхозтун директору С. СОЛОМОНОВ. Партия организационный секретарь Н. ИРИЦЫН. Ажалын комитетиниң даргазы А. МАЙСТЕРМАН.

— 700 тонна тарааны сентябрь 20-ге чедир күтүскөн болгаш ол хуусаага чедир 500 тонна тарааны күрүнө немей бээр.

Совхозтун ажалдыкчылары иштеткел малынга тодуг болгаш чыгыс кыштагалашкынын, келер чылдың тараа-галарына черин болгаш үрештирер өй-шанаа бекит-кээр. 1963 чылга кааа ажал-агый продуктуларын бү-дүрүн болгаш садарыныс көүдөрү, малдык баш санын өстүрер талаа-биле оонадаларын чедикшиг күтү-скөдүрүгү бугу байдаларын тургузар.

«Сүт-Хөл» совхозтун директору Е. СОЛОВЬЕВ. Парток секретары О. ЛОПАН-СЕРЕН. Совхозтун кол зоотехник Н. ВАСИЛЬЕВ.

Планда ажыр 550 тонна

«Сукпак» совхозтун коллектив бо чазын хөрүнү ажалдан кымы-рынга болгаш тараа культураларын тараанынга эвээр эвес күштү үн-дүргөн.

Механизаторлар агротехникти чур-умдарын шыгыны сап, чакыс хо-ву ажалдарын өй-шанаа шынарлыг эрттерген. Совхозтун таралга шедер-иниң бүгү участтарыга эки джү-жүт өрүп үгөн.

Ажаап алышкыны бекиткед да-лаа-биле багай чорутууган болза-даа ажаап алышкыны кирген үе-ден эгелеш совхозтун коллектив темпидерин кошпатай эки түндел-дер чедип алган. Совхоз сентябрь 4-ке чедир 1340 ажал тонна эки шынарлыг тарааны күрүнө шыгжа-мырынга уруп, социалисттик хүлээ-лгени хуусаа бетинде 103 хуу күтү-скөн шыдаан.

Совхозтун ажал-ишчилери бот-тарынын аргаларын санап көргөш, пландан ажыр 550 тонна тарааны Төзөн чуртка бээр, ажаап алыш-кынын бүгү ажалдарын 15 дову-дуртунда бүрүн доозарын шийтир-лөөн.

Джүт ажаап алышкынын тала-лаа-биле чедикшиг дугайын чутула-лашкан, боттарынын шудур-гу күш-ажылы-биле коллективтин хүндүлгенин чаалап алган мурнак-чы ажал-ишчилери дөмдөлгөн чутула. Чарын турар комбайнер-иниң иштеткен «СК-3» комбайнын башкычы Сергей Чодураа бирги черин ээлеп турар. Ол ажаап алышкынын баштайгы хүннерин-ден эгелеш комбайн-биле бүдүр-гү ажалын хун нормазын үргүчү 130—150 хуу күтүскөн келген. Ком-байнер Дмитрий Рычков база бекит-көргүчүлүгү ажалдан турар.

Тараа сөөртүлгенинде ажалдан тур-ар чолчалар база эрес-чуртуу ажалдан турар. Илалгыс кинопро-ектти чолалачылары Константин Мартынов, Георгий Кузин болгаш өскө-дөр оларга хамааржыр.

Джүт ажаап алышкынын бол-гаш күрүнө тараа джааждарын үргү-чүлгөшкан, совхозтун ажал-иш-чилери мал чедириниң бекиткел чор-дугу турар. Ол ажалда он-он киж-иер ажалдан турар. Оларын ишти-лен тракторист Николай Шенов, ма-

Күрүнө шыгжамырынга

(Хүн демдегелел)

Күрүнө сатканы (тонна-биле)			
Сентябрь 2-де	Сентябрь 3-те		
РЕСПУБЛИКА		2.611	2.717
Колхозтар		981	967
Совхозтар		1.630	1.750
Оон иштинде:			
Кызыл эргелели		1.876	2.047
Чадаана эргелели		735	670

Сентябрь 3-не чедир Төзөн чурт-тун шыгжамырынга Тыянын 2 мил-лион 136 муң 900 пуд тарааны кир-ген азы күрүнө тараа садар тала-зы-биле социалисттик хүлээлге 26,7 хуу күтүскөн. Чүгө сентябрь-ның 3-түн хүнүнде республиканын тараа хүлээп алыр черлеринге 2717 тонна тараа кирген. Оон иштинде ол хун Бин-Хем район 585 тонна тараа-ны кирип, тараа садар хүлээлгени 54,1 хуу чедир күтүскөн, өскө рай-оннары мурнагышкан. Барыин-Хемчик район—39,5 хуу күтүскөн, ийгини черде чоруп турар.

Сентябрь 3-те Танды район 1075 тонна, Улуг-Хем—410 тонна тараа-ны күрүнө саткан, а Каа-Хем—

380 тоннаны саткан, мурнуку хүн-нерден темпини оомунадылган. Ол хун «Зягес» совхоз 308 тонна тарааны күрүнө джаажап, темпини-элзэн дүргөдөгүн.

Күрүнө тараа джаажап хүлээл-гени 123 хуу күтүскөн «Нак-Тей» совхозтун оон дарыи—сентябрь 4-те «Сукпак» совхоз—1300 тонна та-раа джаажап хүлээлгени алдары-биле күтүскөн, анаа немей ам-даа 550 тонна тарааны джаажап хү-лээлген.

Сентябрь 3-те Бай-Тайга район кү-рүнө шыгжамырынга чүгө 7 тонна тараа кирген, ол районун «Тээли» совхозу чыгыс килограм-даа тараа джаажаан.

Ажыл-иш улам күштөлзін дээш

Барыин-Хемчик районда күрүнө тараа джаажады үргүчүлүгү турар.

Кызыл-Мажалыкта тараа хүлээп алыр төп пункт бүрүн механизатор-ларын болгаш 10, 25 тонын ийи автодөңдөлери база тургустууган. Пунктуун деңсөөлөндө алуунар, агитхуудустар, көргүзүсүмбүрүз үргүчү чарыктын үнү турар. Илалгажок тараа шедериниң үчүгү чок дөш чурат машиналарынч

чүгүн мыда джүжүп турары аз-жок оол. Чамдыкта машина чүгү-дүжүр ажалга чүгө 2 киж ажал-дан тургузар.

Оваалыган хой тарааны чада ажал курдугар ажалчынар шүүт чок. Струун ажал, бүдүрүлгө ор-ганизацияларын тараа хүлээп алыр пунктуга көп ажалдар ужурут кижилер минчага келбей турар. Дөмгө ховуларда үгөн элек джү-жүтү чидир чокка ажаап алыр дөш киж бугуруу ажалдар түрү-тө Кызыл-Мажалык сурда кан-дугу-даа ажалга киришпей бажы-нардында дымтаан оор болгаш са-дыг, столовая база чурттакчы ба-жынар кезин, анаа-ла чоруп турар кижилер кай хой.

Ховуларда ажалдан турар ажал-ишчилерин иштинден хүлээлген ажалын эен каапкан, ажаларыга ур үеин иштинде амы-хуу ажалын кылдып турар кижилер база бар. Бар чептерини кыска хуусаада чай-ладып, бүгү ажалды эде организа-таарын районун удурутчулары чогур кичиригени салырын сүмө-дээр чутула.

Танды районун «Зягес» сов-хозунуң Халын участогунда элек джүжүтү тараа культураларын ажаап алышкынын ханжыгынын чоруп турар. Мында комбай-нерлер аразында социалист чар-ын калбарган. Петр Владимиров ол чарытын мурнакчы бо-луп, «СК-3» комбайн-биле ээлчег са-нында 25—30 га черин тараа-зын кестирер турар.

Чурукта: П. Владимиров. Фото В. Лутковтуу.

Хүлээлгелер алдарлыг күүсеттинген

Ураль область күрүнө 56 миллион пуд тарааны саткан

СЭКП Төп Комитети болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели Казак-станнын Ураль областынын ажал-чынарынга чедирген байырында кү-рүнө тараа садар талаа-биле со-циалисттик хүлээлгелерин област ажал-ишчилерин күтүскөнү улу сеп-далы-биле күтүскөнү улу сеп-далы ханжыгы-биле демдегелген. 56 миллион пуд тарааны күрүнө саткан, ол болза планда көрдүгө-шкөн 25,5 миллион пуд хой бооп турар.

СЭКП ТК болгаш Совет чазак та-раа бүдүрүн кивудеринге болгаш күрүнө садарыга чедип алган че-дикшигери-биле холбаштыр Ураль областын көдө ажал-агыйнын ажал-ишчилерин чүректин ханы-зындан байыр чедирген.

Урал областын ажал-агыйлары боттарынын аргаларын санап көргөш, күрүнө ам-даа дөрт миллион пуд-тан эвээр эвес тарааны немей саж-дын шийтирилген. Колхозтар болгаш совхозтар боттарынга эки шынар-лыг ишчилерин, колхозчуларга күш-ажыл төлөвиринге бээр тарааны

болгаш иштеткен мал ажалыга мал чедир тарааны бүрүн хандырып алган. Күрүнө тараа садар талаа-зы-биле хүлээлгелерин областын бүдү-рүлгө-деңсөөлөр эргелелери шупу-зу ажыр күтүскөн. Областын та-рааждары оң чокку чылдарга та-раалык ишти чыдадын 100 мил-лион пуд, бараалык тарааны—70 миллион пуд чедирин төлөвир-турар. Ону чедип ажыр төлөдө, 400 муң гектар кур черин немей шид-гөдир, оларын иштинде 110 муң гектарын бо чылын алдарган турар.

СЭКП-нин ХХП шедикшини бол-гаш мал Пленумунуң салган сору-галарын күтүскөн дөш моон сод-гаар-даа шудургу ажалдарын, бис-тин чуртуууска коммунисттин мате-риал-техниктиг базазын тургуза-рынга боттарынын төлөттиг са-лышкынын кирип дараа обла-стын ажалчы чоннары СЭКП Төп Ко-митетинге, Совет чазакка, эш Н. С. Хрущевка бугурун турарлар.

ЭШ Н. С. ХРУЩЕВ КУБАНЬДА

Кубань—чуртун көдө ажал-агый оң улуг району. Ол черин колхозтары болгаш совхозтары та-раа, эл, сүт болгаш өске-даа про-дуктуларын бүдүрүн көүдөрлөргө байлак аргаларын болуп турар.

Чокта чаа Кубаньга СЭКП Төп Ко-митетинин Бирги секретары, ССР-нин Министрлер Чөвүлелин Даргазы эш Н. С. Хрущев чорган. Ол дээр-ге Кубань станицалары Никита Сергеевич Хрущевтун бир дугар чоруп тура-ры ол эвээр-ти. Сөзүгү чылдар иш-тинде маана ол кам-даа катат чо-раан. Н. С. Хрущевтун сүмелери, саналары көдө ажал-агый бугу-ругелерин бүгү ажалдарын улу-ру-дугенин дөш демисеке кел-дирген, бистин чуртуууска ком-мунисттик тургузушкунуң улу планын амыдыралга чедикшиг күтүскөн турарын дугайын чуту-ла берген.

Кубанын чер ажалын ажал-ишчилери бо хүнерде бот-тарынын хүлээлгени күтүскөн дөш—Төзөн чуртка 160 миллион пуд тарааны бээр дөш демисекип турарлар. Ам үеде кубанчылар та-раа культураларын гектар бүрү-дүндөн ортума-биле 25,4 центнер джүжүтү ажааган, а миллион гек-тар ажыр шөгө кызыл-тастын га бүрүдүндө 26,4 центнер джүжүтү алган. Сентябрь 1-ге чедир колхоз-тар болгаш совхозтар Төзөн чуртун шыгжамырынга 115,9 миллион пуд тарааны ургай. Кызыл-тасты эр-теп чыдадылган 35 миллион пуд хойну күрүнө джааган. Ам ку-

га чоруп турда ону СЭКП-нин Крас-нодар крайкомунун бирги секретары Г. И. Воробьев, крайүүсөөм даргазы И. Т. Трубин олар үлөп чораннар.

Чыгыс хүлээп алышкын Агван-эвскаа станицага болган. Бо чер-дере Н. С. Хрущев хамааты дайын-нын үеинде аг-гвардейчилерин чы-ча шаарыга болгаш оларын Кубаньны черинден үндүр ойдады-рынга киришкен.

Станицанын чурттакчылары-биле бо ууражыгынын чүректин оона чыгыс байдалыга эркен. Көдө ажал-ишчилери-биле бекиткел Н. С. Хрущев бүгү делегей байдалы-нын дугайын, Совет күрүненин кү-чүзүн болгаш ат-алдарын өскө-дөн, бистин чуртуууска ком-мунисттик тургузушкунуң улу планын амыдыралга чедикшиг күтүскөн турарын дугайын чуту-ла берген.

Кубанын чер ажалын ажал-ишчилери бо хүнерде бот-тарынын хүлээлгени күтүскөн дөш—Төзөн чуртка 160 миллион пуд тарааны бээр дөш демисекип турарлар. Ам үеде кубанчылар та-раа культураларын гектар бүрү-дүндөн ортума-биле 25,4 центнер джүжүтү ажааган, а миллион гек-тар ажыр шөгө кызыл-тастын га бүрүдүндө 26,4 центнер джүжүтү алган. Сентябрь 1-ге чедир колхоз-тар болгаш совхозтар Төзөн чуртун шыгжамырынга 115,9 миллион пуд тарааны ургай. Кызыл-тасты эр-теп чыдадылган 35 миллион пуд хойну күрүнө джааган. Ам ку-

кураанын болгаш ристин ажаап алышкынын чоруп турар.

Край организацияларын уду-турчулары-биле эш Н. С. Хрущев-тин бекиткел Кубанын улу ажал-агыйнын болгаш куураузын төгүлдериниң өң чутула айтыр-ганы көрдүгөн. Чер болгаш мал ажалынны продуктуларын бүдүр-гүн көүдөрлөргө байлак аргаларын болуп турарыныс кичи-чөөлгөн угадылган. Колхозтар болгаш совхозтар боттарынын кол байлаа—мурнуу түштүг джүжүтү-байлаа хөрүнүрүн улам ажалдык-чылар ажалдан ужурут. Черлерин сугуттары болгаш курдугары шык-мыг куурауларын херекке ал-бай барып болбас.

Н. С. Хрущев колхозтарын бол-гаш совхозтарын, край организа-цияларын удурутчуларыга ку-курааны ажаадып кыларын улам ийи механизатор, чарыкчыларын джүжүтүлгө болгаш эртемни чедикшигери бүдүрүлгө кал-баа-биле неппердир талаа-биле элзөн хой сүмелери болгаш күтү-скөн чутула берген.

Кубанын ажал-ишчилери Н. С. Хрущевтун сүмелери кичиригени дымтааннар. Партиянын ХХП съез-динин шийтирилген амыдыралга чедикшиг ботандылар, бистин чуртуууска коммунисттик тургузуш-кунуң херонго төлөттиг салыш-кынын кирип дөш боттарыны бек-ленин дугайын олар бугуруткен.

(СЭТА).

куураанын болгаш ристин ажаап алышкынын чоруп турар.

Край организацияларын уду-турчулары-биле эш Н. С. Хрущев-тин бекиткел Кубанын улу ажал-агыйнын болгаш куураузын төгүлдериниң өң чутула айтыр-ганы көрдүгөн. Чер болгаш мал ажалынны продуктулар

СИГЭН ШӨЛДӨРИНДЭЙ ШЕДЭЭЛЭР

Чаа өөредилге чылы эгелээн

ПЕКИН. (СЭТА). Сентябрың 1-де миллион-миллион кыдат уруглар парталар артында олурупканнар.

Бо чылын кыдат найысылалга школаларынын санына 80 муң уруглар немешкен. 40 муң ажыг анык пекинчилер бирги класстарга кирген, а бирги чаданың ортумак школаларында өөренип тураларынын саны 30 муңга көвүдөн. Эрткен чылын эге школа дооскан бүгү-ле уругтар өөредилгенин ортумак школада уламчылап туралар.

Сентябрың 1-де элээн каш муң чаа башкылар Пекинин болгаш оң чоок канызында районнарынын ортумак, эге школаларынын класстарына кичээди чорудуп эгелээннөр. Ортумак школаларда келген чаа башкылар—ол дээрже турттуң өөредилге черлерин доозуп үнген кижилер-дир. Эге школаларынын башкы составынын шынары база-ла экижээн. Башкы училищелери болгаш ийги чаданың ортумак школаларын доозуп үнген-нөр бирги класстарынын башкылар апар.

Шанхайга сентябрың 1-де 2 миллион 200 муң уругтар школаларже чорупканнар. Аңаа 290 муң ажыг уругтар бир дугаар-ла өөренип эгелээр-лер.

Совет Эвилелиниң дузаламчызы-биле

КАИР. (СЭТА). Кальций карбиди болгаш ферро-силиция бүдүрер тазы-биле заводту Асуанга тудар дугайында контракттагы ат салган.

КАР-да бир дугааргы болуп турар ол бүдүрүлгенин дериншикин экономиктиң болгаш техниктиң кады ажылдажылга дугайында совет-египет дугурулгалга үндэлээш, Совет Эвилелиниң КАР-га берген чээлизиңиң күсели-биле боттандырар апар.

База-ла Совет Эвилелиниң дузаламчызы-биле дерип тургузуп турар кохосхимиктиң заводтун ийги элчээниң тузуушкунунга төлөвдээшкенин кыллар, дериншикиннери чорудуп бээр болгаш техниктиң дузаламчы көргүзүр дугайында контракттагы база-ла ат салган. Чыдаа 282 муң тонна кохосту үндүрер күчүдүг ийги кохс батареязын болгаш кохс нугун бол-базырадыр тазы-биле пехти ол заводка тургускан турар.

Ол заводтарын ажылдагы кириер чорук экономиктиң уаг ужу-дузалыг болуп, чүге дээрже кохска, кальций карбидинге болгаш ферро-силицияга КАР-нын кара металлургиязын хергелгени оларын продукциязы бүтүн хадырар болгаш чурттуң химия үлгүлүүнүң хөгжүдээсин уаг чергези-биле хандырар.

Делегейин эртемден-марксистчилеринин ужуражыышкыны

МОСКВА. (СЭТА). Европаның, Азиянын болгаш Американың элээн хой чурттарынын эртемден-марксистчилерин аразына агыт үнениң капитализмдин кол-кол айтырылганын тазы-биле санал-онал солчул-газы бир неделанын дүргүзүндө үгүлүчүлүп турар. Капиталистиң чурт-тарда ажылчын агынның байдалын болгаш демиселинин айтыр-ларын август 31-де болгаш сентябрь 1-де болган хураалдарга чугаалажып көргөн. Маана холбаштыр уагт ки-чээлгенин «ниити рынокту» тургу-зарындан үнүп келир айтырылгаларга салган. СССР-ниң Эртемден акаде-миязынын делегей экономиказынын болгаш улустар аразынын харылза-ларын институтунун паралап үн-дүргени «Барың Европада империа-листиг интеграция («ниити рынок») дугайында» теизтерде айтылганга ниити рыноктуң дугайында тезис-биле боттарынын катчып турарынын дугайын хой-хой ораторлар демгел-дэн.

АЛЖИРДЕ БАЙДАЛ

ТУНИС. (СЭТА). Алжирден келген медээлер бугаар алырга, Алжир хоорайнын мурнуу чүгүңге 4-ку болгаш 6-гы шериг округтарынын чепсектиг күштерини аразына ийи сегир-жип алышыкынар болган деп чугаа-лап турар дынадыгы 4-ку шериг округтун командылары пардап үн-дүргөн. Атылажышыкынар барык-ла бир шак үргүлчүлүк. Алыгы шериг округтун кезектери полков-ник Беншарифтин командылары-биле Бохари оруу-биле бурунгаар-лап кел чорур.

Ушкү шериг округтун бирги зо-назынын командылары полтибюро-биле салгыш-сеткил каттыштырыл-ганын илереткен деп национал хоста-лышкын фронтузунун полтибюро-зунун информация албаны дыңнат-кан.

Тулуушкуннар дугайында медээ Алжир хоорайга дыңналы берген соонда доран-на анаа чыскаалдар эгелээн деп демгелеп турар. Чыс-каалганын чыш шөлүн дола берген-де полицияны белен байдалга тур-гускан.

НХФ-тип чепсектиг күштери па-йысалажышкыны шигел калак фронт-биле бурунгаарлап кел чорур деп НХФ-тип полтибюрозу дыңнаткан.

ПАРИЖ. (СЭТА). Ак бөрттериг, холдарында автоматтар туткулаан француз солдаттар Алжирин кудум-чуларына сентябрь 1-де кестүп келген. Француз танкылар машин-наларда олуруп алган хоорайнын кулмчулары-биле чоруп туралар.

Франс Пресс агентилдин дыңна-дып турары-биле алырга, «ол тап-нымылдар дээрже анаа болушкун-дур», оларын «чүгүл күштедирген болгаш чепсегелээр», оларын состав-ында «чүгүл шериг полициязын төлөлекчилери кирип турар» деп, француз бөлүктөр медегеп тур-лар.

Иңчаарга Алжирде байдалды ки-чээлгени хайгаарап келген хой-хей хайгааракчыларын болды-биле алырга, Алжирин кудумчуларына чепсектиг француз солдаттары кестүп келген чорук алжир ажы-даччыларын аразында чорудазге холгаарлаар дээр француз эрге-ча-гыргаларын чүткүлүнү дугайын херечилеп турар.

Ю. АЛЬДОХИН, кинорежиссер

РЕДАКЦИЈНЫҢ АПРЕСЭ: Кызыл Шетинки-Кравченко кудумчуу бажын № 3. ТЕЛЕФОНАНЫ: редакторун 24-63, редакторун ордалакчызы 35-24, харыскалгалы секретарынын болгаш харыскалгалы кезүүнүн 23-35, катта ажы-агый кыздарын 25-34, партияны амырал болгаш культу-ра амырал кыздарын 37-13, иштин информация кыздарын 20-60, чагас болгаш совет тургузат кыздарын 21-27, үлгүлүү болгаш кичире кыздарын 22-61, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 21-47. Солук келбей барганда 32-75 телефонга толтар.

ТС-00902.

База бир суд чорудулгазы

ПАРИЖ. СЭТА-ның корреспонденти Г. Драгунотуп дамчыдып тура-ры болза:

Эрткен чылдын сентябрыде пре-зидент де Голльдың амы-тынынга халдаан чоруктуң киржикчилерин судтан суд Парижтин чөөн чүгүңде барык-ла 150 километр черде Труа хоорайда болуп турар. Иңда беш оасчыларын судтап турар, ол дээрже амы-тынга халдаан чоруктуң кир-жикчилерин чүгүл чамдызы—дорт күүседикчилер-дир: терроржу-ларга дужал берген кижилерин бол-гаш де Голльдың чоруктуң үзүлгүн, маршудунуң дугайын тодаргай ды-наткан кижилерин француз шаг-даа чери ам-даа илередип тыппаан (пре-зидент Парижтен бодунуң албан кы-лар черинге бар чорда оң амы-тынынга халдаашкынын кылганын билингир болгай). Ол чорук мындыг бодалды болдуруп турар: эске херек-терге алжор шалыпкын болуп турар сураагы «Сюрт Насональ» чыл дүргүзүндө истелге кылгып келгеш, херектерден оларын удуруткучу-ларын чүгү илередип шыдавааның. Дыка беш эрге-дузаламды эжелеп алган оасчы төлөлекчилер күрүс апаралдында кайы хире сиңиккенни ол чорук көргүзү бээр боорга иле-ретпейн турар эвес ирги бээ?—деп, демократтыг солунар демгелеп тур-ар.

Иңчалза-даа ол дээрже мында поли-тиктиң хайгааракчыларын салып тур-ар кара чагыс айтыры эвес-тир.

Билинмес болуп турар кол чүве бо-за, Труада кым кымын судтап тура-рыл дээрли болуп. Шыналыла судта-дып турар беш оасчыларга аар кем-буруу онаажып турар: «конститу-циялыг тургузугуң эскертир сорулга-биле амы-тынга халдап турган» деп, прокурор ол кем-херекти тодаргай-лаан.

Херектериниң херек үүгедип турган черинге туруп алган болгаш француз хойчулар оларга шымын шажылал-биле кыжанып турар. Иң-чалза-даа ол беш херектерин бээр чорудулгалга тоор чүвези чок бо-луп, харын-даа олар буруудалып ту-ралар. Олар үш хүн улаштыр сап-туң чогулчалыг ажылдарына шап-тыктап келгенер деп солуннар ай-тып турар. Оларын ол чорунга ад-вокаттар идепкейлиг дузалажыш, херекти көөрүн сонгаарларын үр-гүлчү негеп туралар, а август 31-де олар судтун залына келбей, ажыг соксыдышкынын кылганнар. «Кедерээн колонизаторлар-биле» ке-рээде ажыг сагыш-сеткилин каттыш-тырып турар Тиксе-Виньянкур, «ха-мазрышпастарын» кедергей реак-циялыг партиязын кезигүңү Виго олар адвокаттар болуп туралар.

«Кедерээннерин» туралык үүгел-дипшиктерин суд органдарын тоомчага албас чорук кедерээн иде-теттерин улам-на өнөмөчидип турар деп демократтыг парлага маңаа холбаштыр онзаап демгелеп турар.

Катангада тулуушкуннар дугайында

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Төп конго чазактың шериглери биле Катанга жандармизынын аразына сегир-жип алышыкынар Катангада база катал эгелээн деп чугаалап турар дынадыгы Иоганнесбургта үнүп турар «Стар» солун паралаан. АП агентиледин корреспондентиңиң дамычканы ук солунуң дыңадым-дан алырга, тулуушкуннар Чөөн Ка-тангада, Родезия кызыгаарындан 120 миль черде туруп турар районда бо-луп турар.

Өдүрткен Катанга жандармизиниң аразында ак кештиг 6 хөлөк-лөкчилер бар, оларын ийин Мурнуу-Африка Республикадан кел-ген кижилер болган деп дыңадыга айтып турар.

КНО-нуң реактивтиг самолөдүн «Колвезиянын чоогунда Катанга ту-руштардан боолан» деп «Стар» со-лун база-ла дыңадып турар.

Совет номнар Вьетнамда

ХАНОЙ. Вьетнамның төп делгелге залында техниктиң литератураның делегейи ажыттылган. Мында совет техниктиң болгаш эртем литерату-лары кол черин ээлеп турар. Орус болгаш вьетнам дылдарда совет ав-

ТАРЛАШКЫНДА ТУРАСКААЛ

1921 чылдың май айда Тарлаш-кын хеминиң уунда ховуга С. К. Кочетовка командирланган орус, ты-ва кызыл партизаннар дээрбечи адамдар Казанцевтиң ак шериглери чылда шапкан. Шап ол тулуушкун-га тыва болгаш орус партизаннар-дан хосталга, аас-кежик дээр ботта-рынын амы-тынын бергенер бар.

Оон бээр элээн каш чылдар эрте берген. Кызыл партизаннар ак-тарын чылда шапкан черинде ам Эрзин районун «Чаа орук» колхозу-нун культуруг чазгайыттылган чараш сууру тургупкан. Мында аас-кежиктиң, өөрүшкүлүг чаа чурттал-га тургупкан.

Чоокта чаа ол тулуушкунуң бо-луп турган черинге, хосталга болгаш аас-кежик дээр тулуушкунга амы-тынындан чарылган кызыл парти-заннарга мөңгө тураскаалын ажы-дышкыны болган. Алдыналып ту-рар үжүктөр-биле сиңип бижээр, ак-көк дээрже бедип үнө берген, алакы ужуң национал угулаалар-биле каастан каан тураскаалын ажыдышкыныга Эрзин районун

партия, совет, комсомол органи-зацияларын удурутур ажылдакчыла-ры, республиканың Культура ми-нистерствозунун болгаш Алдан-Мал-дырлар аттыг чурт-пинчиле музей-ниң төлөлекчилери, чанында суур-нун чурттакчылары киришкенер. Ажыдышкын митингге Эрзин рай-куускомунун даргазын оралакчы Мөңгүш Базыр-оол, Бай-Дар көдөз Советиниң даргазы Максим Кенден, тураскаалын төлөвдээшкенин автору чурукчу Сергей Ланзы олар чүве чугаалааннар.

Бай-Дар школанын пионерлери кызыл туугу халбедидир туруп ал-ган, барабаннарын болгаш сигна-ларын үнүңү адаа-биле чыскаа-лыпкан келгеш, кызыл партизаннар-нын тураскаалына дириг чечекте-рин өккөп салганнар.

Чуруктарда: кызыл партизаннар-нын тураскаалы болгаш ол турас-каалды ажыдып турар митинг үе-зинде.

„Тывага келир бис“

Тываның чурумалдыг каас-чараш бөлүзү туристтерин кайы шаалаң бээр сонугадып келген. Маңаа Москвадан, Ленинградтың, Киевтиң, Риганың болгаш чурттуң өске-даа хоорайларының туристтер кээп тур-гулаан.

Ылангыя Киевтиң туристтери-биле тыва туристтерин харылзазы улам-на быжыгып турар. Эрткен чылын Киевтиң туристтериниң ийи бөлүгү Ты-вага чораш. Бо чылын оларынң үш-кү бөлүгү биске бодунуң хой хонук-тук похолун дооскан.

Ол бөлүк колдуунда-ла «Арсенал» заводтун болгаш «Украния» деп да-ранылга фабриказынын инженерле-ринден болгаш ажылчыннарындан тургустунган. Оларын удуруткучу—«Арсенал» заводунуң инженер-кон-структор А. Л. Нечай. Ол—спорт мас-териниң нормалыг күсөлүп турар дуржулгалыг турист.

Бистин туристтерин Валерий Там-бас, Павел Тиртыш-оол-биле кал-оор тускай маршрут бугаар Ара-дан—Хүт—Севи—Сыстыг-Хем ара-

торларын муң чыгымы номнарын ы-да салган. Оларын арузушка—даг херээниң, машина тулуушкунун, энергетиканың, транспорттун болгаш жөдөз ажыл-агыйнын номнары бар.

торларын муң чыгымы номнарын ы-да салган. Оларын арузушка—даг херээниң, машина тулуушкунун, энергетиканың, транспорттун болгаш жөдөз ажыл-агыйнын номнары бар.

Бегүн республикага будуттагылап публикага—20—25, а Кызылга—22—24 градус чыгыт.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бегүн республикага будуттагылап публикага—20—25, а Кызылга—22—24 градус чыгыт.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

«НАЙЫРАЛ»: «Өлүм чок гарнизон» 10, 12, 2, 6 шактарда. «1943 чылдың төмөс-батпас хүнү» 4, 8, 9, 50 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Танчы аймаа» 11, 15, 1, 15, 3, 15, 7, 15 шактарда.

«Далаймы эрикче үнүп олур» 5, 15, 9, 15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Микша, Сергеа болгаш мен» 2, 30, 4, 30, 6, 30 шактарда.

«Оомум Дон» (1-ги серия) 8, 30 шакта.

«ВОСТОК»: «Бачыт арлышкыны» 3, 5, 7, 9 шактарда.

ЧАЙТЫ КИНОТЕАТРА: «Дурьлар ужуң чорлар» 5, 7, 9 шактарда.

РЕСПУБЛИКАНЫҢ КИНОЭКРАНЫНЫҢ

ИСПОВЕДЬ

«Бачыт арлышкыны» деп кинону көрүңер.

РЕСПУБЛИКАНЫҢ САНИТАР-ЧЫРЫДЫШКЫН БАЖЫНЫ.

Чыгыт № 2092. Култура министрствозун типографиязы